

347.73(477)
Ф59

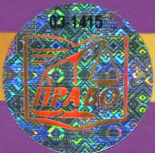

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

ПІДРУЧНИК

215
років

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

*До 215-річчя Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Підручник

За редакцією *М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик*

Харків
«Право»
2019

УДК 347.73(477)

Ф59

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 16 від 21 червня 2019 р.)*

Рецензенти:

Л. М. Касьяненко – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового права Університету державної фіскальної служби України;

Л. А. Савченко – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, віце-президент з наукових та юридичних питань Київського міжнародного університету

Колектив авторів:

Д. О. Білінський - § 5 т. 6; т. 11; *І. М. Бондаренко* - § 2 т. 6; т. 10; *О. О. Головашевич* - § 3 т. 6; § 1-4, 7 т. 15; § 5, 6 т. 15 (у співавт. з *Т. В. Шульгою*); *М. І. Дамірчисев* - § 3 т. 7; *О. О. Дмитрик* - § 1 т. 1 (у співавт. з *А. М. Котенком*); § 3 т. 1; § 1 т. 7; § 1, 3 т. 8; § 2 т. 8 (у співавт. з *К. О. Токаревою*); § 4 т. 9 (у співавт. з *М. С. Шаренко*); *П. М. Дуравкін* - § 2, 4 т. 5; § 3, 4 т. 12; § 3 т. 17; *Д. А. Кобильнік* - § 3 т. 9; *А. М. Котенко* - § 1 т. 1 (у співавт. з *О. О. Дмитрик*)', т. 16; *І. Є. Криницький* - § 2 т. 3; *М. П. Кучерявенко* - § 4 т. 1; т. 2; § 1, 3 т. 3; т. 4 (у співавт. з *Є. М. Смичком*)-, § 1,4 т. 6; т. 13; т. 14; *О.А. Лукашев* - § 2 т. 1; § 1, 2 т. 9; *Н. А. Маринів* - § 1,2 т. 17; *Є. М. Смичок* - т. 4 (у співавт. з *М. П. Кучерявенком*); § 1, 3 т. 5; § 1,2 т. 12; *Л. В. Товкун* - § 5 т. 9; *К. О. Токарева* - § 2 т. 7; § 2 т. 8 (у співавт. з *О. О. Дмитрик*); *М. С. Шаренко* - § 4 т. 9 (у співавт. з *О. О. Дмитрик*); *Т. В. Шульга* - § 5, 6 т. 15 (у співавт. з *О. О. Головашевичем*)

Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький, Ф59 О. А. Лукашев та ін.]; за ред. М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик. – Харків : Право, 2019. –416 с.

ISBN 978-966-937-728-9

У підручнику розкрито зміст основних фінансово-правових понять. З урахуванням положень чинного законодавства проаналізовано Інститути фінансового права.

Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних і економічних закладів вищої освіти, працівників фінансових органів і всіх тих, хто цікавиться проблемами фінансового права.

УДК 347.73(477)

© Дмитрик О. О., Криницький І. Є.,
Лукашев О. А. та ін., 2019

© Видавництво «Право», 2019

ISBN 978-966-937-728-9

Зміст

Передмова.....	7
----------------	---

Тема 1

Фінансове право як галузь права

§ 1. Предмет і метод фінансового права.....	9
§ 2. Система фінансового права.....	17
§ 3. Джерела фінансового права.....	24
§ 4. Наука фінансового права.....	33
Контрольні питання.....	35

РОЗДІЛ І

ГРОШОВЕ ТА ВАЛЮТНЕ ПРАВО

Тема 2

Грошовий обіг як об'єкт фінансово-правового регулювання.

Платіжні системи

§ 1. Поняття, функції та види грошей. Грошова система держави.....	37
§ 2. Фінансово-правове регулювання грошового обігу.....	39
§ 3. Поняття платіжних інструментів.....	49
§ 4. Платіжні системи та їх види.....	53
§ 5. Правове регулювання переказу коштів.....	56
Контрольні питання	60

Тема 3

Правове регулювання обігу валютних цінностей

§ 1. Поняття валюти та валютних цінностей.....	61
§ 2. Валютні операції.....	64
§ 3. Валютне регулювання: зміст і види.....	65
Контрольні питання.....	70

Тема 4

Фінансово-правове регулювання обігу віртуальних валют

§ 1. Правова природа віртуальних валют.....	71
§ 2. Об'єкт регулювання обігу віртуальних валют.....	77
§ 3. Суб'єкти відносин обігу віртуальних валют.....	81
Контрольні питання.....	87

Тема 5

Контроль у сфері грошового обігу та обігу валютних цінностей. Фінансово-правова відповідальність за порушення законодавства у сфері грошового обігу та обігу валютних цінностей

§ 1. Контроль у сфері грошового обігу та розрахунків	88
§ 2. Відповідальність за порушення законодавства у сфері грошового обігу та розрахунків.....	96
§ 3. Валютний контроль: поняття і значення.....	99
§ 4. Відповідальність за порушення валютного законодавства.....	106
Контрольні питання.....	111

РОЗДІЛ II БЮДЖЕТНЕ ПРАВО

Тема 6

Поняття бюджету

§ 1. Поняття і значення бюджету. Структура бюджету.....	112
§ 2. Дефіцит та профіцит бюджету.....	118
§ 3. Бюджетна класифікація.....	120
§ 4. Поняття та принципи бюджетної системи України.....	126
§ 5. Державний бюджет України. Місцеві бюджети.....	129
Контрольні питання.....	137

Тема 7

Міжбюджетні відносини

§ 1. Поняття та значення міжбюджетних відносин. Види видатків бюджетів.....	138
§ 2. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.....	145
§ 3. Порядок та особливості надання міжбюджетних трансфертів.....	160
Контрольні питання.....	163

Тема 8

Бюджетний процес

§ 1. Бюджетний процес: принципи і стадії.....	164
§ 2. Учасники бюджетного процесу та їхні повноваження.....	168
§ 3. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі.....	175
Контрольні питання.....	182

Тема 9

Стадії бюджетного процесу

§ 1. Складання та розгляд Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) і прийняття рішення щодо них.....	183
--	-----

§ 2. Складання проектів бюджетів.....	188
§ 3. Розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет).....	195
§ 4. Виконання бюджетів.....	203
§ 5. Підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього.....	219
Контрольні питання.....	227

Тема 10

Державний (місцевий) кредит (запозичення) та борг

§ 1. Види державних та місцевих запозичень. Порядок здійснення державних (місцевих) запозичень.....	228
§ 2. Поняття державних та місцевих гарантій. Порядок надання державних та місцевих гарантій.....	236
§ 3. Поняття державного (місцевого) боргу. Обслуговування, погашення та управління державним (місцевим) боргом.....	242
Контрольні питання.....	246

Тема 11

Публічні фонди коштів

§ 1. Поняття та значення публічних фондів коштів.....	247
§ 2. Система публічних фондів коштів.....	251
Контрольні питання.....	259

Тема 12

Контроль та аудит у бюджетному процесі.

Відповідальність за порушення бюджетного законодавства

§ 1. Поняття, мета, об'єкти і суб'єкти бюджетного контролю.....	260
§ 2. Форми, способи і методи бюджетного контролю.....	265
§ 3. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.....	270
§ 4. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства.....	273
Контрольні питання.....	277

РОЗДІЛ III ПОДАТКОВЕ ПРАВО

Тема 13

Поняття податку. Податкова система України

§ 1. Поняття, ознаки та функції податку.....	278
§ 2. Податкова система України.....	285
§ 3. Основні засади встановлення податків та зборів. Елементи податку.....	288
Контрольні питання.....	298

Тема 14

Податковий обов'язок та його елементи

§ 1. Поняття та зміст податкового обов'язку.....	299
§ 2. Виникнення, зміна та припинення податкового обов'язку.....	301
§ 3. Податковий борг. Строки давнини та порядок їх застосування.....	306
Контрольні питання.....	309

Тема 15

Загальнодержавні податки і збори

§ 1. Податок на прибуток підприємств.....	310
§ 2. Податок на доходи фізичних осіб.....	320
§ 3. Податок на додану вартість.....	329
§ 4. Акцизний податок.....	338
§ 5. Екологічний податок.....	347
§ 6. Рентна плата.....	350
§ 7. Мито.....	355
Контрольні питання.....	359

Тема 16

Місцеві податки і збори

§ 1. Податок на майно.....	360
§ 2. Єдиний податок.....	369
§ 3. Збір за місця для паркування транспортних засобів.....	380
§ 4. Туристичний збір.....	383
Контрольні питання.....	388

Тема 17

Податковий контроль. Відповідальність за порушення податкового законодавства

§ 1. Податковий контроль: поняття і способи здійснення.....	389
§ 2. Система органів податкового контролю та їх правовий статус.....	405
§ 3. Правові засади та види юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства.....	408
Контрольні питання.....	414